

«Тасдиқ мекунам»
Ректори МДТ «Донишгоҳи давлатии
Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ»,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент
Сафарзода Мунир Ватан
_____ соли 2025

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР
ба диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович
дар мавзуи «Ҳамкорихои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи
Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» барои дарёфти
дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси: 23.00.04 –
Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ:
инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Мутобиқати мавзӯ ва диссертатсия ба муҳтавои шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович, ки дар мавзуи «Ҳамкорихои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» пешниҳод гардидааст, ба шиносномаи ихтисоси илмии 23.00.04 - Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ: инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мувофиқат мекунад. Ҳамзамон, мазмун ва муҳтавои диссертатсияи мазкур бо мавзӯҳои пешбиниамудай Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030», аз 28.02.2025, таҳти №114 қабул гардидааст, мутобиқат дорад. Дар қарори мазкур мафҳумҳои «таҷрибаи идоракунии ва сиёсат», «идоракунии самараноки захираҳои табиӣ», «таҳдидҳои нави ҷаҳонӣ», «аз байн бурдани хурофот», «ифротгароии динӣ ва терроризм» ғайра барои таҳқиқ пешбинӣ гардидаанд.

Мубрами мавзу таҳқиқ. Осиёи Марказӣ аз назари зарфиятҳо ва аҳаммияти геополитикиаш дар низоми манфиатҳои субъектони сиёсати ҷаҳонӣ ҷойгоҳи махсуси худро дорад. Вобаста ба ин, амният барои ин минтақа шартӣ баҳо ва таъмини рушди уствори давлатҳои минтақаи мазкур ба ҳисоб меравад.

Мубрамии таҳқиқи масъалаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ аз як қатор омилҳои калидӣ вобастагӣ дорад. Пеш аз ҳама, вобастагии рӯзафзуни иқтисодиёти давлатҳои минтақа, зарурати таҳкими муносибатҳои мутақобилаи онҳоро дар самтҳои муҳими иқтисодӣ, аз ҷумла савдо, энергетика, нақлиёт ва инфрасохтори коммуникатсионӣ тақозо менамояд. Дар шароити нави инкишофи сиёсӣ, ки манзараи глобаликунони сиёсат ва иқтисодиёт мебошад, афзоиши равандҳои ҳамгирӣ, ҳамоҳангсозии сиёсати иқтисодӣ миёни кишварҳои минтақа барои расидан ба рушди устувор ва боло бурдани рақобатпазирии онҳо дар бозори ҷаҳонӣ аҳамияти назаррас пайдо мекунад.

Ҷанбаҳои амниятӣ низ дар ин замина ҷойгоҳи махсус доранд, зеро таъмини субот ва амният устувор барои ҳамаи кишварҳои Осиёи Марказӣ аз масъалаҳои афзалиятнок махсуб мешавад. Хатарҳои чун терроризм, ифротгарӣ, қочоқи маводи мухаддир ва ҷинояткориҳои фаромарзии табиати фаромиллӣ дошта, мубориза бо онҳо танҳо тавассути иқдомҳои ҳамоҳангшуда ва ҳамкориҳои муассири давлатҳои минтақа имконпазир аст. Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо давлати ҳамсояи Афғонистон марзи тӯлонӣ дорад, дар ин раванд нақши калидӣ мебозад ва ҳамчун омили муҳимми таъмини амният дар ҷануби Осиёи Марказӣ баромад мекунад.

Ҳамкориҳои фарҳангӣ ва гуманитарӣ бошад, метавонад воситаи муассири таҳкими эътимод, ҳамдигарфаҳмӣ ва ҳамбастагии мардумони кишварҳои минтақа гардад. Рушди робитаҳо дар соҳаҳои маориф, илм, фарҳанг ва санъат имконият фароҳам меорад, то арзишҳои муштаракӣ таърихиву фарҳангӣ ҳифз гардида, замина барои ташаккули худшиносии минтақавӣ фароҳам ояд. Илова бар ин, вазъи мураккаби геополитикии ҷаҳон ва минтақа таъсири амиқ ба равандҳои ҳамкориҳои дохилиминтақавӣ мерасонад. Рақобати стратегӣ миёни қудратҳои ҷаҳонӣ барои нуфуз дар Осиёи Марказӣ кишварҳои минтақа, аз ҷумла Тоҷикистонро водор месозад, ки сиёсати хориҷии худро ҳамоҳанг намуда, барои ҳимояи манфиатҳои миллӣ ва таҳкими истиқлолияти сиёсӣю иқтисодӣ стратегияҳои муассир таҳия намоянд.

Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти пешниҳодшуда ба таҳлили амиқи заминаҳо ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ равона буда, пеш аз ҳама ҷанбаҳои амниятӣ ва геополитикии ин муносибатҳоро мавриди баррасии илмӣ қарор медиҳад. Баррасии таҷрибаи мавҷуда ва арзёбии самтҳои афзалиятноки ҳамкорӣ дар мубориза бо таҳдидҳои нави ҷаҳонӣ имкон медиҳад, ки нақши Тоҷикистон дар ташаккули муҳити устувори амниятии минтақа возеҳтар муайян гардад.

Ҷиҳати дигари муҳими таҳқиқот дар он аст, ки омилҳои беруна ва дохилии таъсиргузор ба сиёсат ва ҳамкорӣҳои минтақавӣ аз дидгоҳи геополитикӣ таҳлил гардидаанд. Ин раванд на танҳо аҳамияти назариявӣ дорад, балки барои таҳияи тавсияҳои амалии сиёсӣ ва муайян кардани роҳҳои нави таҳкими ҳамгироии минтақавӣ низ мусоидат мекунад. Дар маҷмӯъ, омӯзиши ҳамкориҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ барои дарки беҳтари равандҳои сиёсӣ-иқтисодии минтақа, таҳкими суботи он ва рушди ҳамбастагии стратегӣ аҳамияти илмӣ ва амалии муҳимро соҳибанд.

Дар асоси асоснокии гузоришҳои илмӣ, хулосаи пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Мавзуи диссертатсионии Хидиров Нозимҷон Наимҷонович - «Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» дар асоси зарурати ҳамбастагии сиёсии давлатҳои минтақа баҳри таъмини амният дар доираи ба эътибор гирифтани манфиатҳои муштарак аҳамияти афзояндаи илмӣ ва амалӣ касб менамояд.

Таҳқиқоти анҷомдодашуда нишон медиҳад, ки ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният дорои заминаҳои тасимҳои стратегӣ нигаронидашуда ба густариши минбаъда мебошанд ва ба унвони яке аз самтҳои муҳими сиёсати хориҷии кишвар арзёбӣ мегарданд.

Дар натиҷаи таҳлили мукаммали вазъи геополитикии минтақа, равандҳои ҳамгироии амниятӣ ва омилҳои сиёсӣ-иқтисодии таъсиргузор муайян гардид, ки Тоҷикистон бо дарназардошти манфиатҳои миллии худ ва

пайгирии сиёсати фаъоли хориҷӣ метавонад нақши калидӣ дар таъмини субот ва амнияти минтақа бозад. Ҳамкориҳои минтақавӣ на танҳо ҳамчун самти сиёсати хориҷӣ, балки ҳамчун омили муҳимми таҳкими суботи дохилӣ ва рушди устувор баромад менамоянд. Таҳлил нишон медиҳад, ки дар шароити афзоиши таҳдидҳои фаромиллӣ, аз ҷумла терроризм, экстремизм, гардиши ғайриқонунии маводи мухаддир ва хатарҳои кибернетикӣ, ҳамкори миёни давлатҳои минтақа аҳаммияти стратегӣ пайдо мекунад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути иштироки фаъолона дар созмонҳои минтақавӣ, аз қабили СААД, ИДМ ва СҲШ тавонистааст дар таҳкими иқтидори мудофиавӣ ва муборизаи муштарак бо таҳдидҳои муосир саҳм гузорад. Бо дарназардошти мавқеи ҷуғрофӣ ва аҳаммияти геостратегии кишвар, Тоҷикистон ҳамчун пуле миёни Осиёи Марказӣ ва минтақаҳои ҷанубӣ, аз ҷумла Афғонистон, амал мекунад, ки ин мавқеъ ба он дар таъмини амнияти фаромарзӣ нақши муҳим мебахшад. Дар натиҷаи таҳқиқот муайян гардид, ки самаранокии ҳамкориҳои амниятӣ то андозае аз сатҳи ҳамдигарфаҳмӣ, иродаи сиёсӣ ва эътимоди байнидавлатӣ вобаста аст. Барои такмил ва рушди ин раванд зарур аст, ки муносибатҳои дуҷониба ва бисёрҷониба бо кишварҳои минтақа тақвият ёбанд, механизмҳои мубодилаи иттилоот ва ҳамоҳангсозии амалиётҳо такмил дода шаванд, ҳамкорӣ дар соҳаи муҳофизати сарҳадҳо, мубориза бо киберҷинояткорӣ ва таҳкими амнияти иттилоотӣ вусъат ёбад. Ҳамзамон, такмили заминаи қонунгузорӣ ва мутобиқ намудани он ба меъёрҳои байналмилалӣ, инчунин тавсеаи ҳамкориҳои ҳарбӣ-техникӣ ва омодагисозии кадрҳои баландихтисос дар соҳаи амният зарур мебошад. Натиҷаҳои таҳқиқот нишон медиҳанд, ки ҳамгироии амниятӣ дар Осиёи Марказӣ омили калидии ҳифзи амният, субот ва рушди устувор дар минтақа буда, Тоҷикистон метавонад дар ин раванд ҳамчун яке аз ҷонибҳои фаъол ва бозътимод нақши муассир дошта бошад.

Навовариҳои илмӣ таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда.
Навгониҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионии Хидиров Нозимҷон

Наимҷонович дар мавзуи «Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» дар он ифода меёбад, ки мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди ташаккул ва таҳкими ҳамкорӣҳои амниятӣ бо кишварҳои Осиёи Марказӣ мавриди таҳлилу омӯзиши ҳамаҷониба қарор гирифтааст.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ дар чанд самт ифода меёбанд. Пеш аз ҳама, асосҳои назариявӣю методологии омӯзиши ҳамкорӣҳои байналмилалӣю давлатӣ бо тақвия ба таҷрибаи муносири сиёсати минтақавӣ муайян ва таҳлил гардидааст. Дар раванди таҳқиқ, заминаҳои ташаккули равандҳои ҳамкорӣҳои минтақавӣ ва марҳилаҳои амалишавӣю он дар доираи муносибатҳои байнидавлатӣю кишварҳои Осиёи Марказӣ мавриди таҳлили муфасссал қарор гирифтааст. Илова бар ин, бо тақвия ба таҳлили таҷрибаи сиёсати хориҷӣю Тоҷикистон, ҳолати тағйирпазирии муҳити геополитикӣю минтақа ва равандҳои марбут ба таъмини амнӣю дастаҷамъона аз дидгоҳи нав арзёбӣ шудаанд.

Бахши муҳими навгонӣю таҳқиқоти диссертатсионӣ ба асосноккунӣю раванд ва механизмҳои ташаккули ҳамкорӣҳои минтақавӣю Ҷумҳурии Тоҷикистон бо давлатҳои ҳамҷавор дар соҳаи амният бахшида шудааст. Муаллиф нишон додааст, ки иштироки фаъолнаи Тоҷикистон дар ташаббусҳои амнӣю минтақавӣ ва ҳамоҳангсозӣю сиёсати хориҷӣ бо кишварҳои Осиёи Марказӣ ба таҳкими субот ва қиши сатҳи таҳдидҳои фаромарзӣ мусоидат менамояд. Дар баробари ин, дурнамои рушди ҳамкорӣҳои Тоҷикистон бо кишварҳои минтақа низ мавриди баррасӣю муфасссал қарор гирифта, самтҳои афзалиятноки ҳамгироӣю минбаъда ва таҳкими иқтисодӣю ҳамбастагӣю муайян шудаанд.

Дар маҷмӯъ, натиҷаҳои бадастомада имкон медиҳанд, ки ҷанбаҳои назариявӣю амалии сиёсат ва амнӣю минтақавӣ аз дидгоҳи нави илмӣ арзёбӣ шаванд ва саҳми Тоҷикистон дар таъмини амнӣю Осиёи Марказӣ ҳамчун омили муҳими рушди устувор ва ҳамкорӣю муассир собит гардад.

Аҳаммияти амалӣ ва илмӣ натиҷаҳои диссертатсия. Аҳаммияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои ин таҳқиқот пеш аз ҳама дар он ифода меёбад, ки маводи диссертатсия имкони тавсеа ва ғанисозии доираи фаҳмишҳои илмиро дар самти ҳамкориҳои байналмилалӣ ва сиёсӣ фароҳам оварда, ҳамчун заминаи муҳими илмӣ барои таҳқиқоти минбаъда дар ин соҳа хизмат карда метавонад. Маводи пешниҳодшуда на танҳо арзиши назариявӣ дорад, балки дорои аҳаммияти амалӣ низ мебошад, зеро нуктаҳо ва тавсияҳои баёншуда метавонанд дар таҳияи барномаҳои таълимӣ, стратегияҳои давлатӣ, концепсияҳо ва санадҳои байниидоравӣ мавриди истифода қарор гиранд. Истифодаи онҳо дар равандҳои таълим, тарбияи шаҳрвандӣ ва ҳуқуқӣ, инчунин дар такмили сатҳи дониши сиёсӣ ва маърифати сиёсии ҷомеа нақши муассир дошта метавонад.

Натиҷаҳои бадастомадаи таҳқиқот инчунин метавонанд ҳамчун василаи баланд бардоштани сатҳи шуури сиёсӣ ва ҳудогоҳии сиёсии шаҳрвандон истифода шаванд. Онҳо метавонанд дар амалӣ гардидани барномаҳои давлатӣ оид ба ҳифзи манфиатҳои миллӣ, таҳкими арзишҳои инсонӣ, инчунин дар ташаккули сиёсати устувори давлатӣ ва рушди иҷтимоиву иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳм гузоранд. Маводи илмӣ диссертатсия, аз нигоҳи татбиқи амалӣ, имкони истифода дар фаъолияти таълимӣ ва таҳқиқотиро низ фароҳам меорад. Аз ҷумла, натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд дар чараёни омӯзиши фанҳои «Муносибатҳои байналмилалӣ», «Сиёсатшиносӣ», «Идоракунии давлатӣ», «Амнияти миллӣ», «Идораи давлат ва ҳуқуқ», «Менеджменти сиёсӣ» ва «Асосҳои сиёсати ҷаҳонӣ» ҳамчун манбаи таълимӣ ва ё маводи иловагӣ истифода шаванд. Ин таҳқиқот дар маҷмӯъ, на танҳо саҳми назариявӣ дар рушди илми сиёсӣ дорад, балки ба такмили амалияи идоракунии давлатӣ ва таҳкими заминаҳои амнияти миллӣ низ мусоидат менамояд.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои бадастомадаи ин таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки хулосаҳои муаллиф бар

пояи таҳлили амиқи манбаъҳои илмӣ, адабиёти таҳассусӣ, санадҳои меъёрию ҳуқуқии байналмилалӣ ва ҳуҷҷатҳои расмӣ байнидавлатӣ таҳия ва асоснок карда шудаанд. Дар раванди таҳқиқ усулҳои илмӣ муосир ва методҳои таҳлилӣ, ки ба хусусияти мавзӯ ва мақсади пажӯҳиш мувофиқ мебошанд, ба таври мукамал истифода шудаанд. Натиҷаҳо ва хулосаҳои пешниҳодшуда бар пояи таҳлилу муқоисаи ҷанбаҳои мухталифи масъалаҳои мавриди баррасӣ шакл гирифта, аз тавозуни миёни асоснокии назариявӣ ва далелҳои амалӣ шаҳодат медиҳанд. Ин ҳолат дараҷаи баланди бозғаймонӣ, мантиқӣ ва илмӣ натиҷаҳои диссертатсияро таъмин намуда, имкони истифодаи онҳоро дар таҳқиқоти минбаъда ва фаъолияти амалии соҳа афзун мегардонад.

Асоси методологии ин таҳқиқоти диссертатсионӣ маҷмуи усулҳои умумиилмӣ ва равишҳои махсуси илмҳои сиёсиро дарбар мегирад, ки бо дарназардошти хусусияти мавзӯ ва ҳадафҳои пажӯҳиш интихоб гардидаанд. Дар ҷараёни таҳқиқ аз усулҳои таҳлилӣ, таърихӣ, муқоисавӣ, пешбинии илмӣ, мушоҳидавӣ, системавӣ, сохторӣ ва функционалӣ истифода ба амал оварда шудааст. Усулҳои сохторӣ ва муқоисавӣ барои тавзеҳи хусусиятҳои хоси таҳаввули муносибатҳои байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дигар иштирокчиёни муҳити сиёсии минтақавӣ ва ҷаҳонӣ мусоидат намуданд. Бо истифода аз усули системавӣ муносибатҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ, ҳамчунин равандҳои ҳамкории амниятӣи Тоҷикистон дар доираи ҳамгироии минтақавӣ ҳамчун як низоми мураккаби пайванддор таҳлил гардиданд. Ҳамзамон, дар раванди пажӯҳиш усулҳои сиёсӣ ҳуқуқӣ, омӯрӣ ва ниҳодӣ низ мавриди истифода қарор гирифта, онҳо барои таҳияи хулосаҳои илмӣ, асоснокнамоии назариявӣ ва таҳлили таҷрибавӣи масъала нақши муассир гузоштанд. Ин маҷмуи усулҳо имкон дод, ки таҳқиқот дорои заминаи мустаҳками илмӣ бошад ва натиҷаҳои бадастомада эътимоднокии баланди назариявӣ ва амалиро касб намоянд.

Саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ.
Саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ - Хидиров Нозимҷон

Наимҷонович дар таҳияи мавзуи «Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» дар тамоми марҳилаҳои таҳқиқотӣ намоён мебошад. Дар раванди анҷом додани таҳқиқоти илмӣ, муаллифи диссертатсия бо таъҷиб ба манбаъҳои гуногуни илмӣ ва адабиёти таҳассусӣ таҳлили ҳамаҷонибаи мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар чараёни ҳамкорӣҳо дар самти амнӣ минтақавӣ бо кишварҳои минтақаи Осиёи Марказӣ ба иҷро расонидааст. Дар доираи ин таҳқиқот, равандҳои ташаққул ва дурнамои рушди муносибатҳои минтақавӣ бо дарназардошти тағйирёбии муҳити геополитикӣ мавриди омӯзиши амиқ қарор гирифтаанд. Муаллиф, бо истифода аз усулҳои таҳлили муқоисавӣ ва системавӣ, хусусиятҳои ҳамгироии амниятӣ ва омилҳои таъсиргузори ҳамкорӣҳои байнидавлатиро мавриди баррасӣ қарор дода, натиҷаҳои илмӣ таҳқиқро дар шакли хулосаҳои асоснок пешниҳод намудааст. Дар натиҷаи кори таҳқиқотӣ, доғалаб дастовардҳои илмӣ дар шакли мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо таҳия ва интишор намудааст, ки муҳимтарин хулосаҳои диссертатсияро ба таври мукамал инъикос менамояд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Доғалаби дараҷаи илмӣ ва баъса ба мавзӯ ва моҳияти диссертатсия 6 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр намудааст. Инчунин, аз рӯи мавзуи диссертатсия 5 маърузаи илмӣ дигарро дар конференсияҳои сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ ҷоп намудааст. Интишороти доғалаб ба талаботи бандҳои 34 – 35-и Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295) тасдиқ гардидааст, мувофиқат менамояд.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович дар мавзуи «Ҳамкорӣҳои

Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» аҳаммияти баланди илмию назариявӣ ва амалиро доро мебошад. Мавқеъгирии илмии диссертант дар робита ба масъалаҳои мубрами инкишофи минтақавӣ, таъмини амният ва рушди устувор, ҳамгирӣ дар самти таққими заминаҳои амнияти минтақавӣ дар асоси омӯзиши мустақили манбаъҳои илмӣ сурат гирифтааст.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, ду боб, панҷ зербоб, хулоса, тавсияҳои умумии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва интишороти доғалаб иборат мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 200 саҳифаи матни компютерио ташкил медиҳад.

Боби аввали диссертатсия таҳти унвони «Ҳамкориҳои минтақавӣ дар замони муосир: масъалаҳои назариявию методологӣ» таҳия гардида, аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якум, ки «Асосҳои назариявию методологии таҳқиқи ҳамкориҳои байналмилалӣ давлат» ном дорад, мафҳумҳои калидии марбут ба сохтори илмию назариявӣ ва заминаҳои методологӣ мавриди баррасии ҳамачониба қарор гирифтаанд. Дар ин бахш, диққат ба равандҳои ташаккули асосҳои илмию таҳқиқи ҳамкориҳои байнидавлатӣ, таҳлил ва тавзеҳи методҳои тадқиқотӣ равона шудааст.

Зербоби дуюм, таҳти унвони «Заминаҳо ва асосҳои ҳамкориҳои амниятӣ дар шароити дигаргуниҳои замони муосир», ба омӯзиши муҳтавои ҳамкориҳои амниятӣ бахшида шудааст. Дар он, робитаи манфиатҳои миллӣ ва ҳадафҳои стратегӣ давлатҳо ҳамчун пояи асосии ташаккули ҳамкориҳои муассир дар соҳаи амният таҳлил мегардад. Муаллиф дар ин бахш тавачҷуҳо ба нақши муҳимми мутабиқшавии механизмҳои ҳамкорӣ ба таҳаввулоти глобалӣ ва минтақавӣ равона намудааст, ки ин омил барои таъмини субот ва устувории амният дар муҳити муосир аҳаммияти назаррас дорад.

Боби дуюми диссертатсия таҳти унвони «Нақш ва мавқеи Тоҷикистон дар таъмини амнияти минтақавӣ бо кишварҳои Осиёи Марказӣ» таҳия

гардида, аз се зербоб иборат мебошад. Зербоби якуми он, ки «Воқеияти геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ ва таъсири он ба амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон» ном дорад, ба баррасии омилҳои асосии шаклгирии муҳити сиёсӣ амнияти минтақа пас аз ғурупошии Иттиҳоди Шӯравӣ равона шудааст. Дар ин қисмат нишон дода мешавад, ки ба вучуд омадани давлатҳои соҳибистиклол дар Осиёи Марказӣ ниёз ба бознигари арзишҳои идеологӣ ва мутобиқ намудани тарҳҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ ба воқеияти навро ба миён овард. Зербоби дуюм таҳти унвони «Ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои минтақавӣ дар таъмини амнияти дастаҷамъӣ» ба таҳлили робитаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ташкилотҳои байналмилалӣ минтақавӣ бахшида шудааст. Дар ин бахш, таваҷҷуҳ ба он равона шудааст, ки ҳамкории Тоҷикистон бо созмонҳои ба мисли СААД, СҲШ, ИДМ ва дигар иттиҳодҳо дар асоси муносибатҳои дӯстонаи дуҷониба ва бисёрҷониба сурат мегирад ва самти муҳими сиёсати хориҷии кишварро ташкил медиҳад.

Дар зербоби сеюм, ки «Дурнамои рушди ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ» унвон дорад, масоили марбут ба имкониятҳои густариши ҳамкории минбаъда таҳлил шудаанд. Пас аз пошхӯрии Иттиҳоди Шӯравӣ, Тоҷикистон чун дигар кишварҳои минтақа тавонист сиёсати хориҷии мустақили худро ташаккул диҳад ва бо ҳамсоягон робитаҳои дипломатӣ барқарор намояд. Бо дарёфти истиқлолияти давлатӣ, кишвар марҳилаҳои душвори сиёсӣ ва иқтисодиро паси сар намуда, барои таҳкими ҳамкории минтақавӣ, хусусан дар самти амният, заминаҳои устувор гузошт. Аз ин лиҳоз, рушди робитаҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ ба сифати омили калидии таҳкими истиқлолият ва суботи миллӣ арзёбӣ мегардад.

Дар хулосаи диссертатсия Хидиров Нозимҷон Наимҷонович натиҷаҳои таҳқиқотро ҷамъбаст намуда, ҳолсаҳои худро дар таъмини амнияти минтақавӣ сарҷамъ намуда, тавсияҳои мушаххасӣ илман асоснокшударо баён намудааст.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсия ва автореферати Хидиров Нозимҷон Наимҷонович бо риояи муқаррароти Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ, ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, таҳти №493 тасдиқ гардидааст, ба расмият дароварда шудааст.

Мутобиқати тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ. Довталаби дараҷаи илмӣ аз рӯйи ихтисоси мазкур дар назди кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеаи Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон зинаи унвонҷӯиро гузаштааст. Тахассуси илмӣ ва мақолаҳои ҷопнамудаи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович ба ихтисоси илмӣ 23.00.04 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ: инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мутобиқат менамояд. Муаллиф доир ба мазмун ва муҳтавои кори илмӣ худ дар чандин ҳамоишҳои илмӣ маъруза намудааст. Дар асоси гуфтаҳои боло хулоса намудан мумкин аст, ки тахассуси илмӣ Хидиров Нозимҷон Наимҷонович ба дараҷаи илмӣ мазкур пурра мувофиқат менамояд.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия. Дар баробари муваффақиятҳои назарраси илмӣ дар таҳқиқоти мазкур, ба андешаи мо чунин норасоиҳо низ дида мешаванд:

1. Хуб мешуд агар диссертант дар баҳши алоҳида хусусиятҳо ва аҳаммияти ҳамгироии минтақавиро дар ростои таъмини амният дар доираи тарҳи “амнияти дастаҷамъӣ” баррасӣ ва хулосагирӣ менамуд.

2. Кушиши диссертант атрофи масъалаи баррасии сарчашмаҳо ва адабиёти илмӣ, таҳқиқотӣ ва таҳлили таҳқиқгарони давлатҳои дигари Осиёи Марказӣ ва назари ҷомеаи илмӣ ва таҳқиқи онҳо, ки оид ба масъалаи таҳқиқоти диссертатсионӣ рабт дорад, кам ба назар мерасад. Беҳтар мешуд,

агар диссертант нигоҳҳои илмӣ-таҳқиқотиро мавриди муқоисаҳои таҳлили илмӣ қарор меод.

3. Зербоби сеюми боби дуюм бо унвони “Дурнамои рушди ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ” номгузорӣ гардидааст, аммо асосан масъалаҳои дар матнбуда бештар хосияти шарҳдиҳӣ-таърихӣ дошта, дурнамои рушди муносибатҳо махсусан масъала, ки дар самти дурнамои таъмини амният мебошад, кам ба назар мерасад.

4. Муаллиф ҷанбаҳои иқтисодии ҳамкориҳои амниятӣ ва таъсири онҳо ба суботи иқтимоиро каме мухтасар шарҳ додааст, хуб мешуд ба ин масъала таваҷҷуҳи бештар менамуд.

Қобил ба зикр аст, ки эродҳои мазкур мазмун, моҳият ва ба сатҳи иҷроиши комилии таҳқиқоти диссертатсия таъсири ҷиддӣ намерасонанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович дар мавзӯи «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.04 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ: инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ва муҳтавои худ ба талаботҳои муқаррагардидаи илмӣ, ҷавобгӯ мебошад. Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31 – 33-и Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295) тасдиқ гардидааст, мувофиқ буда, Хидиров Нозимҷон Наимҷонович сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси интихобгардида мебошад.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76 -79 ва 81-и Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295) тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод гардидааст.

Тақриз аз ҷониби номзади илмҳои сиёсӣ, дотсенти кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, А.Б. Ҳусайнзода омода гардидааст.

Тақриз дар ҷаласаи ғайринавбатии кафедраи сиёсатшиносии МДТ «Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ» аз 31 октябри соли 2025, протоколи № 1 муҳокима ва тасдиқ шудааст.

Дар ҷаласа 11 нафар омӯзгорони кафедраи мазкур иштирок доштанд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 11 нафар, «муқобил» - нест, «бетараф» - нест.

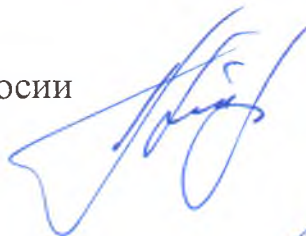
Раиси маҷлис, мудири кафедраи сиёсатшиносии ДДК ба номи А. Рӯдакӣ номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент

Муродова Г.Р.

Эксперт:

н.и.с., дотсенти кафедраи сиёсатшиносии ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Ҳусайнзода А.Б.

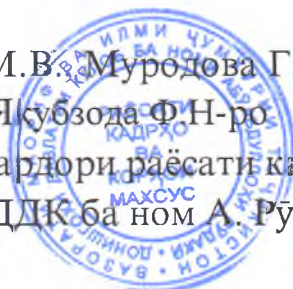
Котиби маҷлис:

н.и.с., дотсенти кафедраи сиёсатшиносии ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Яқубзода Ф.Н.

Имзои Сафарзода М.В., Муродова Г.Р., Ҳусайнзода А.Б. ва Яқубзода Ф.Н.-ро тасдиқ менамоям: сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДДК ба ном А. Рӯдакӣ

Давлатов М.А.

Суроғай муассисаи пешбар: 735360, шаҳри Кӯлоб
кӯч. С. Сафаров 16. +992(833-22) 2-35-06
www.kgu.tj. E-mail: info@kgu.tj